

# **Varhaiskasvatuksen ja kodin yhteistyö monikielisten lasten kielikasvatuksessa: Perheiden näkemyksiä ja kokemuksia**

Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelman  
kandidaatin tutkielma

Laatija:  
Annina Vahekoski

14.5.2024

Rauma

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

**Oppiaine:** Kasvatustiede

**Tekijä(t):** Annina Vahekoski

**Otsikko:** Varhaiskasvatuksen ja kodin yhteistyö monikielisten lasten kielikasvatuksessa: Perheiden näkemyksiä ja kokemuksia

**Ohjaaja:** Yliopistolehtori Jukka Jännetyinen

**Sivumäärä:** 33 sivua

**Päivämäärä:** 14.5.2024

Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää huoltajien näkemyksiä monikielisestä kasvatuksesta ja heidän kokemuksiaan yhteistyöstä varhaiskasvatuksen kanssa. Tutkimus toteutettiin suomenkielisessä kunnassa, jossa toimii kielisaarekekoulu, joka tarjoaa ruotsinkielistä opetusta varhaiskasvatuksesta lukioon. Tutkimuksen teoriassa tarkasteltiin varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja, kielitietoisien varhaiskasvatuksen periaatteita sekä aikaisempia tutkimuksia huoltajien kokemasta yhteistyöstä, yhteisen kielen merkityksestä ja lapsen kielen kehityksestä. Aiemmat tutkimukset ovat pääasiassa keskittyneet maahanmuuttajataustaisiin perheisiin ja heidän kieli- ja kulttuurieroihinsa, joten vastaavaa tietoa suomenkielisessä kontekstissa oli niukasti saatavilla. Tämän laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla, johon osallistui kolme perhettä, jotka olivat ilmoittaneet lapsensa ruotsinkieliseen varhaiskasvatukseen. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin, ja aineisto analysoitiin teoriapohjaisen sisällönanalyysin avulla. Teoriasta nousseet keskeiset teemat olivat huoltajien uskomukset, toiveet, hyödyt ja esteet yhteistyössä monikielisessä kasvatuksessa. Tutkimustulosten mukaan huoltajien ja varhaiskasvatuksen välistä vuorovaikutusta ei haitannut kieli, mutta huoltajat kertoivat jännittäneensä uutta kieliympäristöä ja he toivoivat päiväkodilta selkeämpää tietoa siitä, mitä sanoja ja lauluja lasten kanssa harjoiteltiin. Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että toisen kielen oppiminen toisi mukanaan hyödyllisiä koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia. Esteitä huoltajat kokivat pääasiassa omassa kielitaidossaan ja kyvyssään tukea lapsen ruotsin kielen oppimista.

**Avainsanat:** kielikasvatus, monikielisyys, varhaiskasvatus, yhteistyö

# Sisältö

<b>1</b>	<b>Johdanto</b>	<b>4</b>
<b>2</b>	<b>Kieli varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa</b>	<b>6</b>
2.1	Kielellinen kasvuympäristö	6
2.2	Kaksikielinen varhaiskasvatus	6
<b>3</b>	<b>Yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä</b>	<b>8</b>
<b>4</b>	<b>Kielitietoinen varhaiskasvatus</b>	<b>10</b>
<b>5</b>	<b>Kielikasvatus</b>	<b>12</b>
<b>6</b>	<b>Kielen kehitys ja monikielisyys</b>	<b>14</b>
6.1	Kielen kehitys	14
6.2	Monikielisyys	16
<b>7</b>	<b>Tutkimuksen toteutus</b>	<b>19</b>
7.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	19
7.2	Tutkimukseen osallistujat	19
7.3	Tutkimusmenetelmä ja aineiston kuvaus	20
7.4	Aineiston analysointi	20
<b>8</b>	<b>Tulokset</b>	<b>22</b>
8.1	Miten varhaiskasvatuksen henkilöstö voi tukea huoltajien osallistumista ja yhteistyötä kielikasvatuksessa?	22
8.2	Millaisia haasteita ja mahdollisuuksia huoltajat kohtaavat lapsen monikielisessä kasvuympäristössä?	24
<b>9</b>	<b>Johtopäätökset</b>	<b>26</b>
9.1	Uskomukset	26
9.2	Esteet	26
9.3	Toiveet	27
9.4	Hyödyt	27
<b>10</b>	<b>Pohdinta</b>	<b>29</b>
	<b>Lähteet</b>	<b>31</b>

# 1 Johdanto

Varhaiskasvatuksen ja huoltajien välinen yhteistyö on merkittävä osa lapsen kokonaisvaltaisen kasvun tukemisessa. Yhteistyön merkitystä nostetaan esiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) ja sen toteutuksen vastuu on varhaiskasvatusta järjestävällä taholla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 35.) Yhteistyötä sujuvoittaa yhteinen kieli mutta joskus kielitaidot poikkeavat toisistaan. Kieli on myös lapsen kehityksessä suuressa roolissa ja se nivoutuu yhteen kulttuuriin, identiteettiin, vuorovaikutukseen sekä toimijuuteen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 42–43). Tutkimuksessa syvennytään ruotsinkieliseen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten huoltajien näkemyksiin ja kokemuksiin yhteistyöstä varhaiskasvatuksen kanssa.

Kielen kehitystä ja sen sidoksista kulttuuriin ja ympäristöllisiin merkityksiin on aikaisemmin tutkittu paljon (mm. Lust, 2006; Silvén, 2002; Vygotski, Helkama, Koski-Jännes & Lurija, 1982). Tässä tutkimuksessa tarkastellaan tarkemmin kahden kielen, suomen ja ruotsin, samanaikaista oppimista. Ainutlaatuisen luonteen tutkimukselle tuo Suomen kaksikielinen kieliasetelma, jossa sekä suomi ja ruotsi kantaa samaa sosiokulttuurista asemaa. Johtuen tästä asetelmasta on aikaisempaa tutkimustietoa niukasti saatavilla, sillä vähemmistökieli on usein liitettyä maahanmuuttoon sekä huonompaan sosioekonomiseen taustaan, tai sen lakivelvoitteet eivät ole samassa arvossa kuin valtakieli (Mustonen, Kronholm & Suni, 2023; Sawyer, Manz & Martin, 2017). Vaikka ruotsi on Suomen väestössä mitattuna vähemmistökieli, on sen asema Suomessa vahva (Paavola & Talib, 2010, 153–162).

Suomen virallisissa asiakirjoissa voi äidinkieleksi kirjata vain yhden kielen (Digi- ja Väestövirasto, 2024; Oikeusministeriö, 2024), jotenka monikielisyttä ei toistaiseksi tunnusteta viralliseksi vaihtoehdoksi. Suomi kuvataan usein kaksikielisenä maana sillä sen virallisia kieliä ovat suomi ja ruotsi mutta tässä tutkimuksessa käytetään pääsääntöisesti käsitettä monikielisyys, jotta yksilön kielitaitoa ei rajata vain kahteen kieleen. Monikielisyys käsitteenä on alkanut yleistyä ja sitä on tuotu esille myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022). Monikielisyyskirjallisuudessa käytetään harvemmin käsitettä äidinkieli mutta yleisesti sen ajatellaan tarkoittavan samaa kuin ensikieli (Niemitalo-Haapola, Haapala, Ukkola, & Dindar, 2020, 340).

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia ajatuksia huoltajilla on kielikasvatuksesta yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa sekä tuoda esiin mahdollisia näkökulmia yhteistyöhön

kodin ja varhaiskasvatuksen välille. Tutkimuksen kohteena ovat ne huoltajat, jotka ovat valinneet ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen lapselleen. Huomioitavana on myös konteksti, missä kieli esiintyy, kielten kantama arvo ja asema maassamme sekä kielikasvatukseen vaikuttavat tekijät. Tutkimuskysymykset ovat 1) miten varhaiskasvatuksen henkilöstö voi tukea huoltajien osallistumista ja yhteistyötä kielikasvatuksessa? sekä 2) millaisia haasteita ja mahdollisuuksia huoltajat kohtaavat lapsen monikielisessä kasvuympäristössä?

## 2 Kieli varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan on huolehdittava, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta omalla äidinkielellään, suomen, ruotsin tai saamen kielellä (Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540, 8 §). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kielen kehitys sekä kielen merkitys kulkee mukana niin arvoissa, toimintakulttuurissa kuin oppimisen alueissa. Kieli nähdään tärkeänä osana lapsen kehitystä ja oppimista, identiteetin rakentumista, vuorovaikutusta ja yhteiskuntaan kuulumista. Varhaiskasvatuksessa merkittäviä kielen kehityksen osa-alueita ovat vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtäminen, puheen tuottaminen, kielelliset käyttötaidot, kielitietoisuus sekä kielellinen muisti ja sanavarasto. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 42–44.)

### 2.1 Kielellinen kasvuympäristö

Monikielisyys on huomioituna ohjeistuksissa, missä painottuu henkilökunnan osaaminen ottaa huomioon eri kielet ja kulttuurit, sekä näiden esille tuominen varhaiskasvatuksen arjessa. Henkilökunnan tulee toimia kielellisenä mallina sekä tukea monipuolista kielen käyttöä huomioiden lasten yksilölliset tarpeet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 32–33.) Lapsen kielelliseen kehitykseen nähdään vaikuttavan myös varhaiskasvatuksen ulkopuolinen aika ja ympäristö, minkä vuoksi on tärkeää ottaa huomioon lapsen koko kielellinen kasvuympäristö sekä kodin kielelliset käytänteet. Kahden äidinkielen, suomen ja ruotsin, omaavat lapset on erikseen mainittu ja heitä tulisi tukea sekä kannustaa molemmissa kielissä. Kielikasvatuksessa painotetaan myös yhteistyötä huoltajien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 43, 51.)

### 2.2 Kaksikielinen varhaiskasvatus

Suomessa on mahdollisuus myös kaksikieliseen varhaiskasvatukseen. Tällä pyritään hyödyntämään lapsen kielellinen herkkyyskausi ja herättämään innostusta kieliä kohtaan. Kaksikielinen varhaiskasvatus jaetaan kahteen muotoon, laajamittaiseen ja suppeaan, joissa tavoitteena on herättää lasten uteliaisuus ja positiivinen suhtautuminen eri kieliin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 53.)

Laajamittainen kaksikielinen varhaiskasvatus perustuu kielikylpyyn toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kielikylpyohjelmalla pyritään rakentamaan pohjaa lasten kielitaitoon, jotta he voivat vaivattomasti osallistua kahden tai useamman kielen ympäristöön.

Kielikylpy alkaa varhaiskasvatuksesta ja jatkuu läpi perusopetuksen niin, että opetuskieli ja lapsen äidinkieli muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jossa molempien kielten käyttöä kannustetaan ja tuetaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 53–54.)

Varhaiskasvatuksessa pääpaino on valitussa kielikylvyssä ja toimintaa toteutetaan yksi henkilö – yksi kieli periaatteella mutta lapselle taataan mahdollisuus tulla ymmärretyksi myös omalla äidinkielellään. Tavoitteena on, että lapsen kielitaito on riittävä kaksikieliseen esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 54.) Laajamittaista kaksikielistä varhaiskasvatusta voidaan järjestää myös muulla kielellä niin, että osa toiminnasta (vähintään 25 %) toteutetaan jollain muulla kielellä kuin varhaiskasvatuksen pääkielellä. Tämä mahdollistaa erilaisten kieliryhmien osallistumisen, ja toteutus on suunniteltava yhdessä huoltajien kanssa niin, että se tukee lapsen yksilöllistä kehitystä ja antaa valmiudet siirtyä kaksikieliseen esi- ja perusopetukseen. Suppeampi kaksikielinen varhaiskasvatus tavoittelee myönteistä asennetta ja motivaatiota oppia kieliä. Lapsella voi myös tämän kautta olla mahdollisuus jatkaa kaksikielisessä esi- ja perusopetuksessa. Tällöin varhaiskasvatuksen toiminnasta, alle 25 %, järjestetään säännöllisesti ja suunnitellusti muulla kuin laissa määrätyllä varhaiskasvatuskielellä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, 54.)

### 3 Yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä

Tässä tutkimuksessa huoltajalla tarkoitetaan henkilöä tai henkilöitä, joille lapsen huolto on uskottu. Useimmiten lapsen huoltajia ovat lapsen vanhemmat tai vain toinen vanhemmista, jolloin puhutaan yksinhuoltajuudesta. Huoltajan tehtävänä on taata lapsen hyvinvointi sekä kehitys, ja hänellä on oikeus päättää lapsen kasvatuksesta, hoidosta, koulutuksesta, asuinpaikasta, harrastuksista sekä muista henkilökohtaisista asioista (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361, 3 §, 4 §).

Huoltajan rinnakkaisena käsitteenä saatetaan käyttää vanhempi tai laajemmin, perhe tai koti. Näkemys siitä, kuka on osa perhettä, on hyvin subjektiivinen. Perhe käsitteenä on laajentunut biologisesta sukulaisuudesta kohti yksilöllisiä valintoja ja tunnekokemusten varaan. Koska perhe nähdään lapsen kehityksen kannalta merkittäväksi, on varhaiskasvatuksessa hyvä tiedostaa erilaisten perheiden muodot. Perhe voi koostua ydinperheestä, uusperheestä, yksinhuoltajaperheestä tai samaa sukupuolta edustavasta henkilöstä ja siihen voi myös kuulu isovanhemmat, poismuuttaneet lapset tai lemmikit. (Pihlaja, Viitala, Paakkolanvaara & Hiltunen, 2022, 140).

Varhaiskasvatuslaki asettaa tavoitteeksi *”toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä”* (Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540, 3 §). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) toistuvat samat tavoitteet. Huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä korostetaan toimintakulttuurin luomisessa sekä myönteisen ja tasa-arvoisen vuorovaikutuksen rakentamisessa yhteisessä kasvutehtävässä. Yhteistyö on erityisen olennaista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa, lapsen hyvinvointia ja kehitystä arvioitaessa sekä siirtymävaiheiden yhteyksissä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022.)

Varhaiskasvatuksen ja huoltajien välistä yhteistyötä pidetään hyvin merkittävänä. On todettu, että vanhempien kasvatuksellisen osaamisen vahvistaminen edesauttaa koko perheen hyvinvointia. Pihlajan ym., (2022) kyselyssä selvisi, että yhteistyö perheen ja varhaiskasvatuksen välillä jakautuu viiteen ulottuvuuteen. Nämä ovat lapsen ja koko perheen hyvinvointi, yhteinen keskustelu ja suunnittelu, tiedonkulku, myönteinen ilmapiiri sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisen hyvinvointi. Osa-alueissa korostuu lapsen ja perheen tukeminen puolin ja toisin, tiedon välittäminen, kasvatuskumppanuus sekä avoimuus,



luottamus ja arvostus. (Pihlaja ym., 2022, 148–158.) Suomalaisen selvityksen mukaan vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä varhaiskasvatukseen. Tyytymättömyyttä ilmenee yhteistyön muodoissa ja tiedonkulussa. Haasteita koettiin erityisesti lasten hakutilanteissa, jossa vanhemmat toivoisivat keskustelumahdollisuutta lapsensa oman ryhmän henkilökunnan kanssa. (Alasuutari, Karila, Alila & Eskelinen, 2014.) Pihlaja ym., (2022) kuvaavat yhteistyön muuttuneen ammatilähtöisestä kohti perhelähtöistä. Heidän teoksessaan muuttuvaa toimintakulttuuria voidaan kuvailla neljän toimintatavan kautta: 1) asiantuntijalähtöinen, 2) perheen kanssa liittoutuminen, 3) perheeseen kohdistuva sekä 4) perhelähtöinen toiminta. Näistä kolme ensimmäistä korostaa ammatilähtöistä tapaa, jossa painottuu lapsen tukeminen ja enemmänkin perheen ohjeistaminen lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa. Perhelähtöisessä työskentelyssä keskiössä on perheen vahvuudet, heidän arvojansa kunnioittaminen sekä tasavertainen ja avoin kommunikointi. Huoltajille mahdollistetaan osallistuminen ja vaikuttaminen lapsen varhaiskasvatukseen ja perheen hyvinvointi sekä lapsen myönteinen kasvu katsotaan liittyvän toisiinsa. (Pihlaja ym., 2022, 145–158.)

Yhteistyö- ja vuorovaikutussuhde rakentuu yksilöllisistä piirteistä ja on sidoksissa ympäristöön ja kulttuuriin. Yksi merkittävä yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen vaikuttava tekijä on yhteinen kieli. Aikaisemmat tutkimukset osoittavat huoltajien pitäytyvän vuorovaikutuksesta, mikäli yhteistä kieltä ei ole (Peleman, Van Der Wildt & Vandenbroeck, 2022; Sawyer ym., 2017). Huoltajien näkemykset omasta roolistaan ja arvoistaan vaikuttavat yhteistyöhön henkilökunnan kanssa, sillä tutkimuksen mukaan, osa huoltajista kokee, ettei heillä ole annettavaa koulutettujen kasvattajien rinnalla ja että ammattitaitoa arvostetaan enemmän kuin vanhemmuutta (Peleman ym., 2022). Yhteistyöhön vaikuttaa myös opettajan koulutus ja osaaminen. Opettajat, jotka ovat saaneet koulutusta kielikasvatuksesta ja kielen kehityksestä ovat paremmin tietoisia monikielisyyden hyödyistä ja sen tukemisesta lapsen kehityksen aikana (Sawyer ym., 2017). Sawyerin ym. (2017) tutkimuksessa todettiin huonommin koulutautuneiden opettajien sekä osan vanhemmista uskovan monikielisellä kasvatuksella olevan haitallisia vaikutuksia ja sekoittavan lapsen kielten oppimista.

Monikielisyyden huomioiminen varhaiskasvatuksessa vaatii yhteistyötä huoltajien kanssa, jotta myös kotona käytettyä kieltä voitaisiin tukea. Peleman ym. (2022) raportoivat tutkimuksessaan, että opettajan omalla kielikasvatuksella on myös merkitystä. Ne opettajat, jotka ovat itse kasvaneet kaksikielisenä, käyttävät työssään useammin lapsen kotona käytettyä kieltä (Peleman ym., 2022). Tämän voisi olettaa madaltavan kielimuuria kodin ja varhaiskasvatuksen välillä.

## 4 Kielitietoinen varhaiskasvatus

Kielitietoisuus käsitteenä on mainittu ensimmäistä kertaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016. Kielitietoisella varhaiskasvatuksella viitataan laajaan näkemykseen kielellisestä tiedosta ja monikielisydestä, joka on osa pedagogista toimintaa sekä varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria.

Kielitietoisuus voidaan ymmärtää eri tavoin mikä tekee siitä käsitteenä varsin monimutkaisen. Yksi näkökulma on kielellinen tieto (metalingvistinen tieto), jolla tarkoitetaan tietoa kielen rakenteista ja funktioista. Tällä viitataan kielten eri osa-alueisiin, kuten äänteisiin ja kielen käyttöön. Kielitietoisuus voi myös käsittää ymmärryksen kielten merkityksestä yksilölle sekä kielen ja vallan välisen suhteen. Nykyään kielitietoisuus liitetään yhä useammin monikielitietoisuuteen, joka kattaa tietoisuuden eri kielistä, niiden eroista ja yhtäläisyyksistä sekä kyvyn tunnistaa monikielisyteen liittyviä erityispiirteitä. (Sopanen, 2018.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022, 32–33) painotetaan kielitietoisien varhaiskasvatuksen tiedostavan kielten jatkuvan läsnäolon ja merkityksen lapsen identiteetin kehittymiselle ja oppimiselle sekä henkilökunnan vastuuta kielen mallintajana.

Kielitietoisessa päiväkodissa henkilökunta ohjaa lapsia tutkimaan ja havainnoimaan eri kielten sanoja, merkityksiä ja äänneitä ympäristössään. Tämä tukee monikielitietoisuutta sekä vahvistaa ryhmään kuulumisen tunnetta (Sopanen, 2018).

Palojärvi, Mård-Miettinen, Koivula & Rutanen (2021) tutkivat varhaiskasvatuksen opettajan toimintaa monikielisten lasten kanssa. Tutkimuksessa opettaja toimi varhaiskasvatuksessa, jossa toteutettiin suppeaa kaksikielistä opetusta. Tutkimuksen avulla kuvailtiin opettajan käyttöteoriaa, joka koostui uskomuksista, kokemuksista, arvoista sekä myös tavoitteista, ihanteista ja pedagogisesta tahdikkaudesta. Palojärven ym. (2021) tutkimuksessa käyttöteoria nähdään muovautuvana ja kehittyvänä näkemyksenä opettajan ammatillisesta kasvusta. Siihen vaikuttaa käytännön kokemukset, reflektointi, teoreettinen oppiminen sekä yhteistyö muiden opettajien kanssa. Ympäristöllä, kuten lapsiryhmällä ja työskentelytilanteella, on myös vaikutus. Johtuen siitä, että käyttöteoria on vahvasti sidoksissa käytännön toimintaan ja opettajan omiin kokemuksiin, omaksuvat opettajat työtä ohjaavia periaatteita, jotka he kokevat toimiviksi arjen tilanteissa. (Palojärven ym., 2021.)

Kun käyttöteoriaa tarkastellaan kielikasvatuksen näkökulmasta, vaikuttaa siihen muun muassa opettajan uskomukset ja kieli-ideologiat. Se, millaisen merkityksen opettajat antavat lapsen

äidinkielelle, ohjaa heidän toimintaansa. Osa opettajista pyrkii edistämään ja tukemaan lapsen äidinkieltä, perustuen monikielisyyden tuomiin hyötyihin, lapsen identiteetin kehittymiseen ja kielioikeuksiin. Toiset voivat sallia äidinkielen käytön, mutta heidän toimintansa painottuu varhaiskasvatuksessa käytettyyn kieleen. Lisäksi on opettajia, jotka näkevät äidinkielen käytön esteenä toisen kielen oppimiselle ja pyrkivät rajoittamaan sen käyttöä. (Alisaari, Heikkola, Commins & Acquah, 2019.)

Palojärven ym. (2021) tuloksista selvisi, että kyseisen opettajan kielikasvatuksen käyttöteoria oli hyvin kehittynyt ja vahvimpina nousi esille kielten yhtäläinen arvostaminen.

Käyttöteoriassa nousi esiin neljä eri tavoitetta, jotka olivat vastavuoroinen oppiminen, kieli-identiteetin tukeminen, toiminnan rikastaminen kielillä ja kielitietoisuuden luominen eri kielistä. Käyttöteoria sisälsi myös kolme periaatetta, jotka olivat kokopäiväpedagogiikka, pedagoginen tahdikkaus ja perheiden kielellisen asiantuntijuuden hyödyntäminen. (Palojärvi ym., 2021.) Tutkimuksen perusteella voidaan olettaa, että opettajan kielellinen erityisosaaminen vahvisti myös yhteistyötä huoltajien kanssa. Opettajan ammatillinen osaaminen kielikasvatuksessa näkyi hänen kyvyssään työskennellä monikielisten lasten ja perheiden kanssa. Omalla mallintamisellaan hän sekä antoi arvoa että toi näkyväksi muille lapsille eri kieliä, joita he arjessa kohtasivat.

## 5 Kielikasvatus

Tämän tutkimuksen kannalta oleellista on tarkastella suomen ja ruotsin kieleen liittyviä kielikasvatuksellisia valintoja. Väestöstä ruotsinkielisiä on muihin vieraisiin kieliin verrattuna vähemmän (ruotsinkielisiä 5,16 %, vieraskielisiä 8,91 %) ja kielen osuus on ollut laskussa vieraskielisten kasvaessa (Tilastokeskus, 2022). Muuttuva väestörakenne voi vaikuttaa siihen, miten ruotsinkieliset ja ruotsia puuhuvat näkevät ja kokevat itsensä yhteiskunnassa. Björklund & Pakarinen (2023) nostaa esiin, miten kielitausta ja ympäristö vaikuttaa identifioituuko henkilö enemmän suomenkieliseksi, suomenruotsalaiseksi vai kaksi- tai monikieliseksi. Suomenruotsalaiseksi määrittelevät itsensä useimmiten ruotsinkieliset tai kaksikieliset perheet tai he, joilla on enemmän ruotsinkielisiä kontakteja (Björklund & Pakarinen, 2023).

Kielivalinta perheen sisällä perustuu vapaaseen valintaan mutta siihen vaikuttaa erinäiset kokemukset, tiedot, arvot ja uskomukset. Median ja ympäristön, kuten koulun tai työpaikan, välityksellä voidaan vaikuttaa suoraan tai epäsuoraan perheen käyttämään kieleen. Ympäristön kielteinen asenne kohti kieltä voi johtaa haluttomuuteen käyttää kieltä. (Honko & Mustonen, 2021.) Stereotyyppiset ja vanhat käsitykset kieleen liitetyistä mielikuvista voivat olla vaikeita kitkeä pois.

Perheiden monikielisyys voi esiintyä eri tavoin. Lapsen huoltajilla voi olla eri kielitaustat ja tavoitteena siirtää oma äidinkieli lapselleen tai lapsi voi omaksua useamman kielen yhden huoltajan kautta. On myös perheitä, joissa kotona käytetty kieli on muu kuin varhaiskasvatukselle valittu kieli. Riippuen onko kieli vähemmistö- tai valtakieli voi se vaatia tietoista ponnistelua perheeltä, jotta haluttua kieltä voidaan ylläpitää. Lapselle valittu kielikasvatus rakentuu useimmiten tietoisiin päätöksiin mutta se voi myös sisältää spontaaneja kielivalintoja arjen sisällä. Tietoisia päätöksiä ovat kielen vaikutus koulutuspolun valintaan ja näin myös myöhempään koulutus- ja työllistymismahdollisuuksiin. (Palviainen, Vorobeva & Sopanen, 2023.)

Ruotsinkielisiä koulutusmahdollisuuksia tarjotaan suomenkielisissä kunnissa niin sanotuissa kielisaarekekouluissa. Kielisaarekekoulut muodostavat oman verkoston ja tarjoavat ruotsinkielistä opetusta varhaiskasvatuksesta lukioon (Kuntaliitto, 2024). Vaihtoehtoisesti kielisaarekekoulut muodostavat kieliparikoulun suomenkielisen koulun kanssa, jolloin opetus tapahtuu samassa rakennuksessa mutta erillisinä tahoina. Kielisaarekekouluille on ominaista, että niiden oppilaista pieni osa tulee ruotsinkielisistä perheistä. Lisäksi yhä useampi oppilas

saapuu kouluun suomenkielisestä kodista, mikä viittaa vanhempien aktiiviseen päätökseen valita ruotsinkielinen kielisaarekekoulu. Tämä päätös heijastaa kieli-ideologista valintaa, jossa ruotsin kielen vaaliminen nähdään tärkeänä tekijänä. (Björklund & Pakarinen, 2023.)

## 6 Kielen kehitys ja monikielisyys

Kielen kehitys on pitkään nähty olevan sidoksissa ympäristöön, kulttuuriin ja vuorovaikutustilanteisiin. Tämän kaltaista oppimista tukee esimerkiksi Vygotskin luoma teoria lähikehityksen vyöhykkeestä ja painotukset sosiaalisten suhteiden sekä kielen merkityksistä kognitiivisessa kehityksessä. (Kozulin, Gindis, Ageyev, Miller, Pea, Brown & Heath, 2003) Myös Bronfenbrennerin (1996) ekolooginen systeemiteoria sitoo kehityksen ympäristöön, sillä kehitys nähdään tapahtuvan eri tasoissa sekä näiden välisten suhteiden kautta.

Kielikoulutus mukana muutoksessa (Pitkänen-Huhta, Mård-Miettinen & Nikula, (Eds.) 2023) -teemanumerossa esitellään Douglas Fir Groupin (2016) kehittämä teoria, joka muistuttaa Bronfenbrennerin ekologista systeemiteoriaa, missä kieli ja sen kehitys nähdään kehittyvän kolmessa eri tasossa. Nämä tasot ovat sisäkkäin, toisiaan läpäiseviä ja yhteen kytkeytyneitä, muodostaen mikro-, meso- ja makrotason. Mikrotaso kuvaa yksilön vuorovaikutusta ja sosiaalista kanssakäymistä monikielisessä kontekstissa, mesotaso pitää sisällään sosiokulttuuriset instituutiot ja yhteisöt, kun taas makrotaso kuvastaa arvoja ja ideologioita. Douglas Fir Groupin (2016) teoria on alkujaan kehitetty koskemaan toisen kielen oppijoita, eikä niinkään monikieliseksi kasvavien mutta sen antamaa tietoa voidaan hyvin soveltaa myös monikieliseen kasvatukseen. Tässä teoriassa korostuu kielen kehittyminen eri ympäristöissä ja konteksteissa huomioiden myös digitaaliset tilat (Douglas Fir Group, 2016).

### 6.1 Kielen kehitys

Kielen kehitystä on tutkittu paljon ja sen teoreettiset näkökulmat ovat muuttuneet yksilöä tarkastelevasta, psykologisesta ja kognitiivisesta näkemyksestä kohti sosiokulttuurista, ympäristöön sidottua toimintaa (Pitkänen-Huhta, Mård-Miettinen & Nikula, (Eds.) 2023). Kielenkehitys tulisi nähdä jatkumona, jossa aikaisemmat kokemukset ja varhainen kehitys luo pohjaa myöhemmälle kehitykselle. Tähän kehitykseen vaikuttaa perinnölliset tekijät sekä ympäristö ja yksilölliset kokemukset. (Niemitalo-Haapola ym., 2020, 10–14.) Kieli on yksilön keino vaikuttaa ympäristöönsä ja sen oppimiseen tarvitaan kognitiivisia, sosiaalisia ja motorisia valmiuksia sekä vuorovaikutusta ja sosiaalisia kohtaamisia (Pihlaja ym., 2022, 208). Kielellä ei tarkoiteta ainoastaan puhuttua kieltä, se voi myös olla kirjoitettua, kuvallista tai viitottua (Pihlaja ym., 2022, 208).

Kielenkehitys alkaa vuorovaikutuksesta ja lapsella koetaankin olevan synnynnäinen tarve vuorovaikutukseen ja kiinnostus muita ihmisiä kohtaan. Vastasyntynyt hakee katseellaan kontaktia aikuiseen ja alkaa tässä vaiheessa tunnistamaan kielen prosodiikkaa, jolla tarkoitetaan kielellisiä piirteitä kuten kestoja, painotuksia, rytmiä ja tauotuksia. (Ahonen ym., 2019, 225; Pihlaja ym., 2022, 209–208). Pelemanin ym. (2022) tutkimuksen mukaan, lapsen hermokyky erottaa äänneyksiköitä kaikilla kielillä heikkenee 12 kuukauden iän jälkeen ja rajoittuu kieleen tai kieliin, joita hän kuulee säännöllisesti.

Lapsen varhaista vuorovaikutusta kutsutaan esikielelliseksi toiminnaksi, joka alkaa syntymästä ja päättyy noin kahden vuoden iässä, jolloin pääasiallinen kommunikointi vaihtuu sanalliseen kieleen. Esikielellisessä vaiheessa lapsi pyrkii tarkoituksenmukaisesti kommunikoimaan eleillä, katseella ja ääntelyillä kunnes hän omaksuu kielelliset valmiudet. (Niemitalo-Haapola ym., 2020, 17–24; Loukusa, Paavola, 2011, 43.) Aikuisen antama katsekontakti, tunneilmaisut ja turvallinen ympäristö tukevat tätä varhaista vaihetta. Esikielellisessä vaiheessa on kolme erillistä vaihetta, jotka ovat kahdenvälinen vaihe, kolmenvälinen vaihe sekä rinnakkaisvaihe. Näiden vaiheiden kehityskohtaiset ominaisuudet on avattu taulukossa 1, suuntaa antavilla ikäluokituksilla. (Niemitalo-Haapola ym., 2020, 21–26.)

Taulukko 1. Esikielelliset vaiheet

<b>Esikielellinen vaihe</b>	<b>Vuorovaikutustaidot</b>	<b>Ikä</b>
Kahden välinen vaihe	Lapsi on kiinnostunut häneen itse kohdistuvaan huomioon kuten katse- ja hymykontaktiin  Ilmaisee haluttomuutta olla vuorovaikutuksessa kääntämällä katseen pois  Kujertelee ja nauraa	2-4kk
Kolmen välinen vaihe	Seuraa aikuisen katsetta  Tavoitteellista ja päämäärätietoista kommunikointia: toisen käyttäytymiseen vaikuttamista, sosiaalista vuorovaikutusta sekä jaettua tarkkaavaisuutta  Jokeltelua	5-12kk

Esikielellinen vaihe	Vuorovaikutustaidot	Ikä
Rinnakkaisvaihe	Ensisanat	12-
	Käyttää edelleen ilmaisussaan eleitä, ilmeitä ja kehoitoimintoja	

Aluksi lapsen vuorovaikutustaidot keskittyvät hänen ja toisen henkilön välille. Lapsi pyrkii saamaan aikuisen huomion ja viestimään omista tarpeista. Tämän jälkeen lapsi oppii vähitellen kykenevänsä vaikuttamaan ympäristöön ja vuorovaikutuksen aikana lapsen sekä toisen henkilön huomio voi kiinnittyä samaan asiaan, kuten lasta kiinnostavaan leluun. Rinnakkaisvaiheen aikana sanallinen ilmaisu on vielä kehollista ilmaisua vähäisempää. (Niemitalo-Haapola ym., 2020, 21–26.)

Kielellinen kehitys on aina yksilöllistä mutta usein ensisanat ilmaantuvat 12kk iässä ja toisen elinvuoden aikana sanavarasto kehittyy nopeasti. Ensimmäisen ja toisen ikävuoden aikana lapsi ymmärtää enemmän sanoja kuin osaa tuottaa, ja käytettyjen sanojen määrä voi vaihdella muutamasta sanasta yli 200 sanaan. Kolmanteen ikävuoteen mennessä lapsi on omaksunut äidinkiellensä perustaidot sekä keskustelun alkeet. Puheessa esiintyy monipuolisemmin mm. adjektiiveja, pronomineja, verbien aikamuotoja sekä sijamuotoja. Neljännessä ikävuodesta eteenpäin puheen tuottamisen taidot kehittyvät ja kielellinen tietoisuus laajenee. Kielelliseen tietoisuuteen kuuluu eri osa-alueita, joita ovat fonologinen (äännetietoisuus), morfologinen (muoto-opillinen, merkitysyksiköt) ja syntaksinen tietoisuus (lauseopillinen tietoisuus) sekä semantiikka ja pragmatiikka (sanan- ja kielenkäyttötietoisuus). (Ahonen ym., 2019, 223–227; Niemitalo-Haapola ym., 2020, 163.) Lapsi oppii vähitellen mm. aikamuotoja, sijainteja sekä muodostamaan tarinoita ja loruja. Ennen kouluikää lapsen puhe on selkeää ja hän on oppinut yli 10 000 sanaa sekä omaksunut vuorottelevan keskustelun. (Pihlaja ym., 2022, 208, 212–214.)

## 6.2 Monikielisyys

Monikielisyydellä on monia määritelmiä, ja se riippuu, arvioidaanko monikielisyyttä kielitaidon, kielen käytön vai kielialtistuksen alkamisajankohdan perusteella. Tiukimmillaan määritelmällä tarkoitetaan vain niitä, jotka omaavat äidinkielen kaltaiset taidot kielissä, mikä on lähes mahdotonta, sillä usein jokin kielistä on hallitsevin (Ahonen ym., 2019, 164; Niemitalo-Haapola ym., 2020, 341).



Kielten omaksumiseen on havaittu vaikuttavan kielten altistusten laadun ja määrän lisäksi, sosiaaliset kanssakäymiset, lapsen kielikyvykyys ja temperamentti. Myös äidin koulutuksella ja sosioekonomisella asemalla on merkitys, sillä se peilaa äidin kommunikointityyliä, käytettyä sanastoa ja mahdollisesti kotona löytyvien kirjojen määrää. Lisäksi erityisesti monikielisillä kehitykseen vaikuttaa omaksuttavien kielten rakenteellinen eroavaisuus, altisuuden aloitusikä sekä kielten kantama arvo. Kielen arvo yhteiskunnassa on sidoksissa motivaatioon sillä se vaikuttaa yksilön haluun käyttää kieltä. Mikäli ympäristön asenne kieltä kohtaan on kielteinen voi lapsi kokea kielen tarpeettomana ja torjuttuna. (Niemitalo-Haapola ym., 2020, 344–345.) Usein kieli yhdistetäänkin kulttuuriin ja niiden erottaminen voi olla jopa vaikeaa (Niemitalo-Haapola ym., 2020, 337–339.) Tämän tutkimuksen kohteena olevien kielten välillä ei ole suurta kulttuurieroja, jotenka sen merkitys on vähäisempi. Eroavaisuuksia on aikaisemmin tutkittu ja ne liittyvät enemmänkin kielen vaikutukseen omaan identiteettiin (Björklund & Pakarinen, 2023).

Tutkimuksen kannalta kiinnostavaa on, miten syntymästä kohti lapsuutta monikielisyys kehittyä ja miten sitä tulisi tukea. Monikielisuuden kehitystä voidaan kuvata kaksikielisuuden kehityksen kautta. On silti huomioitava, mikäli lapsi omaksuu useampaa, kuin kahta kieltä samanaikaisesti, vaikuttaa kielten kehitykseen altistuksien määrä, kyseisten kielten käyttömahdollisuudet ja kieliympäristöt.

Douglas Fri Groupin (2016) määritelmässä ei oteta kantaa, missä ikävaiheessa kielen katsotaan kehittyvän samanaikaisesti ja koska se tulkitaan toisen kielen oppimiseksi. He tiedostavat, että on teorioita, jotka viittaavat kielenkehityksen herkkyyksikausiin mutta pyrkivät tarkastelemaan toisen kielen oppimisen prosesseja samankaltaisina kuin mitä esiintyy ensimmäisen kielen aikana. Heidän teoriassaan, toisen kielen oppijaksi katsotaan ne, jotka missä tahansa kohtaa elinkaarta, oppivat uuden kielen ensisijaisen, toisin sanoen perheensä, sosiaalisten suhteiden ulkopuolelta. (Douglas Fri Group, 2016.)

Armon-Lotem, de Jong & Meir (2015) ovat kirjassaan tutkineet monikielisten lasten sekä kielellisen erityisvaikeuden omaavien lasten eroavaisuuksia. Kirjassa määritellään kaksikieliseksi (bilingual) lapsi, joka käyttää kahta, tai useampaa kieltä päivittäin. Kaksikielisyys erotellaan myös eri ikävaiheisiin, joista ensimmäinen on samanaikainen kaksikielisyys, jolloin lapsi altistuu kahdelle kielelle ensimmäisen ikävuoden aikana. Tämän jälkeen seuraa varhain, peräkkäin opitut kielet, jolloin lapsi omaksuu uuden kielen ensimmäisen ikävuoden jälkeen mutta ennen kolmatta ikävuotta. Kolmantena ovat lapset,

jotka omaksuvat toisen kielen, kolmannen ikävuoden jälkeen. Viimeisin vaihe viittaa usein ulkopuolisen tahoon, kuten varhaiskasvatukseen osallistumiseen. (Armon-Lotem ym., 2015, 5.) Usein kirjallisuudessa käytetään vain kahta jaottelutapaa, jotka ovat samanaikainen kaksikielisyys (simultaaninen) ja peräkkäinen kaksikielisyys (sekventiaalinen). Peräkkäinen kaksikielisyys nähdään alkavan kolmannen ikävuoden jälkeen. (mm. Ahonen ym., 2019, 165; Niemitalo-Haapola ym., 2020, 337–339.) Peräkkäisesti kaksikielisen lapsen kielen omaksumista uudessa ympäristössä voidaan kuvailla neljän vaiheen kautta, joissa voi olla yksilöllisiä ajallisia pituuseroja. Lapsen tullessa vieraaseen kieliympäristöön ns. ummikkona hän turvautuu ensikieleensä. Huomatessaan ettei häntä ymmärretä, lapsi saattaa siirtyä puhumattomaan vaiheeseen. Tämän jälkeen lapsi lähtee kokeilemaan kuulemiaan arkisia kehotuksia ja vastauksia, jota kutsutaan fraasiseksi vaiheeksi. Tätä seuraa välikielen vaihe, joka alkaa noin vuoden kuluttua toisen kielen altistuksen alkamispäivästä. Välikielen vaiheessa lapsi ei osaa vielä ilmaista kaikkea mitä haluaa, eikä ymmärrä monimutkaisia lauseita ja käsitteitä. Kieliopillisia ja äänne-eroja voi vielä olla yksikieliseen ikätoveriin verrattuna. (Niemitalo-Haapola ym., 2020, 347–350.)

On todettu, että yksikielisten, samanaikaisesti ja peräkkäisten kaksikielisten väliset kehityserot ovat pieniä. Jokeltelu ja ensisanat ilmestyvät samoihin aikoihin, mutta sanapyrähdyksissä voi ilmetä pieniä eroja. Kieliopilliset järjestelmät kehittyvät aivoissa kielikohtaisesti, näin ollen taivutusperiaatteet, lauseyhdistykset ja ilmaisujen keskipituudet ovat saman kaltaiset yksikielisillä ja ainakin yhdessä kielessä, monikielisillä. (Niemitalo-Haapola ym., 2020, 347.)

Kuten monikielisen käsitteen määrittely tuo ilmi, voidaan kielitaitoa tarkastella osaamisen, kielenkäytön ja altisuuden kautta. Ympäristössä, jossa puhutaan useaa kieltä, tulisi monikielisyys nähdä yksilön laajana resurssina, joka sisältää eri kielten osaamisen. Tämä tarkoittaa, että monikielisyyttä ei tulisi tarkastella vain yksittäisen kielen osaamisena vaan yhtenä arvokkaana kokonaisuutena. (Pitkänen-Huhta, Mård-Miettinen & Nikula, 2023.)

## 7 Tutkimuksen toteutus

Tässä osiossa avataan tutkimusotetta, tavoitteita ja toteutusta. Tutkimus on luonteeltaan Empiirinen, sillä sen tavoitteena on kuvata jotakin ilmiötä. Empiirinen tutkimusprosessi rakentuu eri vaiheista, jotka ovat yleisimmin tutkimusongelman määrittely, aiheeseen perehtyminen, aineiston keruu ja analysointi ja lopuksi johtopäätökset sekä raportointi. (Hirsijärvi & Hurme, 2022, 13.) Tutkimusote on kvalitatiivinen, eli laadullinen. Laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään toimijoiden näkökulmia ja tulkitsemaan niitä ottaen huomioon koko kontekstin. Tutkimusstrategiassa kohde nähdään olevan vuorovaikutuksessa tutkijan kanssa eikä irrallisena, riippumattomana osana. (Hirsijärvi & Hurme, 2022, 19–21.) Laadullinen tutkimusasetelma sopii käytettäväksi silloin kun tutkitaan käyttäytymisen merkitystä ja sen kontekstia (Hirsijärvi & Hurme, 2022, 25–26). Yleisimmät menetelmät kerätä aineistoa on haastattelut, kyselyt, havainnointi ja erilaisista asiakirjoista kerätty tieto (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 83).

### 7.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa pyritään syventymään monikielisten perheiden, erityisesti huoltajien, näkemyksiin ja ajatuksiin yhteistyöstä varhaiskasvatuksen kanssa. Tämä koskee perheitä, joissa lapsi osallistuu ruotsinkieliseen varhaiskasvatukseen, vaikka kotona pääasiassa käytetäänkin suomen kieltä. Tavoitteena on selvittää, miten huoltajien kielikasvatusta voisi tukea ympäristössä, missä toinen kielistä on enemmistökieli.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten varhaiskasvatuksen henkilöstö voi tukea huoltajien osallistumista ja yhteistyötä kielikasvatuksessa?
2. Millaisia haasteita ja mahdollisuuksia huoltajat kohtaavat lapsen monikielisessä kasvu-ympäristössä?

### 7.2 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla kolmen eri perheen vanhempia, joiden lapset osallistuvat kielisaarekekunnan ruotsinkieliseen varhaiskasvatukseen. Haastatteluun osallistuneet tavoitettiin päiväkodin kautta lähetetyllä viestillä, jossa vapaaehtoisia, tutkimukseen kiinnostuneita huoltajia pyydettiin ottamaan yhteyttä. Kaiken kaikkiaan

haastateltavia oli kolme perhettä ja yhteensä viisi henkilöä. Haastateltavien perheiden huoltajista kaikki paitsi yksi, puhui äidinkieleltään suomea. Yhden huoltajan äidinkieli oli ruotsi.

### 7.3 Tutkimusmenetelmä ja aineiston kuvaus

Haastattelut suoritettiin 2024 vuoden helmikuun ja maaliskuun välisenä aikana puolistrukturoituna teemahaastatteluina. Menetelmän valintaan vaikutti tutkimuksen tavoitteet, tutkittava ilmiö sekä haastateltava kohderyhmä. Teemahaastattelu asettuu strukturoidun, lomakehaastattelun ja avoimen, strukturoimattoman haastattelun välille. Haastattelu mahdollistaa keskustelun suuntaamisen tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin jostakin tietystä tilanteesta. Teemahaastattelu on menetelmänä joustava ja sen aikana on mahdollista tarkentaa kysymyksiä puolin ja toisin jotta aiheesta saadaan mahdollisimman syvä ja selkeä ymmärrys. Haastattelurunko koostuu tutkijan laatimista teemoista sekä näitä teemoja syventävistä kysymyksistä. Teemahaastattelulle ominaista on sen joustavuus keskusteltavien teemojen järjestyksessä sekä esitettyjen kysymyksiä sanamuodoissa. (Hirsijärvi & Hurme, 2022, 44–47, 108.)

Ennen haastattelua osallistujilta pyydettiin allekirjoitusta suostumuslomakkeeseen. Haastattelijana toimi tutkimuksen tekijä. Saman perheen huoltajia haastateltiin yhdessä ja jokaista perhettä haastateltiin kerran. Haastattelutilannetta varten oli varattu aikaa noin tunti haastateltavien valitsemassa paikassa. Haastattelurunko muodostui erilaisista teemoista, jotka koskivat huoltajien kuvauksia päiväkodin kanssa tehdystä yhteistyöstä, heidän kokemuksistaan kielikasvatuksesta ja heidän näkemyksistään kielen merkityksestä. Haastattelut äänitettiin ja aineiston kokonaisuudeksi muodostui noin 1,5 h.

### 7.4 Aineiston analysointi

Aineiston analysointiin käytettiin teorialähtöistä sisällönanalyysiä, jossa aikaisemmat tutkimukset ja havaitut ilmiöt ohjaavat sisällön tulkintaa. Sisällönanalyysimenetelmän tarkoitus on kuvata tutkittavaa ilmiötä tiiviisti ja yleisessä muodossa. Tärkeänä osana tätä prosessia on tutkijan kyky tehdä johtopäätöksiä sisältöanalyysin pohjalta, kadottamatta aineiston informaatiota. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 117, 122.) Teorialähtöisessä analyysissä aineisto luokitellaan jonkin tietyn teorian, mallin tai auktoriteetin esittämää ajattelun mukaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 109–110) Tämän tutkimuksen analyysissä analyysiyksiköt, toisin sanoen teemat, muodostuivat tutkimuksen teoriaosuudesta. Teemat saatiin tulkitsemalla

aiemman tutkimuksen tuloksia ja tietoa siitä, miten monikielisten vanhemmat ovat kokeneet yhteistyön varhaiskasvatuksen kanssa, millaisia oletuksia, uskomuksia, haasteita sekä toiveita heillä oli koskien monikielistä kielikasvatusta.

Aineiston analyysi aloitettiin purkamalla äänitetyt haastattelut kirjoitettuun muotoon, tarkemmin ilmaistuna litterointiin. Litteroinnin jälkeen aineistosta poimittiin tutkimuskysymyksiä koskeva sisältö, joka luokiteltiin teoriasta nousseiden teemojen mukaisesti. Teemat ovat huoltajien uskomukset, toiveet, hyödyt ja esteet koskien kielikasvatusta.

## 8 Tulokset

Kaikkien haastateltavien kesken kommunikointi henkilökunnan kanssa osoittautui vaivattomaksi. Päivittäisissä keskusteluissa huoltajat käyttivät joko suomea tai ruotsia ja he kokivat, että kieli oli vaihdettavissa, mikäli se muodostui haasteeksi. Muutamassa vastauksessa tuotiin esille ajoittaista jännitystä vieraan kielen käytössä. Vastauksista ilmeni myös, että päiväkotikieli kantoi hyvää mainetta sekä huoltajien luottamusta. Yhteisöllisyyden merkitys ja toteutus tässä päiväkodissa koettiin haastateltavien kesken erityisen tärkeäksi. Seuraavaksi esitellään tutkimuskysymyksiin kohdistuvat vastaukset.

### 8.1 Miten varhaiskasvatuksen henkilöstö voi tukea huoltajien osallistumista ja yhteistyötä kielikasvatuksessa?

Aineiston analyysissä nousi esiin viisi alaluokkaa, jotka olivat; joustavat kielikäytännöt päiväkodissa; ruotsin kielen käytön kannustaminen; lapsen kielen kehityksestä tiedottaminen; harjoiteltavien sanojen ja laulujen tiedottaminen; päiväkodin ulkopuolella vietetty aika.

Taulukko 2. Haastattelun tulokset

Alaluokka	Vastausesimerkki	Yläluokka
Joustavat kielikäytännöt päiväkodissa	<i>"Semmoinen tilanne missä pitää saada itsensä sanoitettua suomeksi, niin mä tiedän, että mä pystyn tekemään sen suomeksi jollekin ja sitten heistä joku pystyy tulkkaamaan minulle"</i>	Toive
	<i>"Vähän jännitin sitä, että sitten se lapsi viedään sinne, että pitääkö mun aamusti puhua sielä ruotsia"</i>	Uskomus
	<i>"Jännitys meni nopeasti ohi, kun sen tajusi, että mä voin tuoda lapseni tänne ja täällä on ihminen vastassa, joka sanoo mulle, että tänään on ollut hyvä päivä, kaikki on mennyt hyvin. Enkä mieti, että mitäköhän se juttelee mun lapsestani, että mä en nyt yhtään ymmärtänyt"</i>	Uskomus
Ruotsin kielen käytön kannustaminen	<i>"...itsekin yrittää sitä ruotsia sitten niin paljon, kun irtoaa niin puhumaan heille (henkilökunnalle)...tiedän että se ei osaa suomea, se vähä niinku kannustaa"</i>	Hyödyt
	<i>"Mua naurattaa, että mä oon itse sillai, että mäkin haluan yrittää mutta se tuntuu, että tilanne on aina kiireinen"</i>	Este

Alaluokka	Vastausesimerkki	Yläluokka
Lapsen kielen kehityksestä tiedottaminen	<i>"Mä toivon ainakin, että meille viestitetään siitä, että kun he seuraavat sitä lapsen ruotsin kielen kehitystä... että laahaako se perässä, miten täällä nähdään, että onko se riittävällä tasolla, että hän pärjää koulussa. Ja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta se luo meille vähä enemmän sitä kotipainetta"</i>	Toive
	<i>"Kun ollaan käyty niitä keskusteluja sielläkin, on sitä oikein koittanut kysellä, että miten niin kuin heidän mielestään. Ei ole ollut mitään ongelmia siinä kielen oppimisessa"</i>	Toive
Harjoiteltavien sanojen ja laulujen tiedottaminen	<i>"...olis sillai vähän aikataulullisesti selkeemmin yhdistettävissä. Että, tällä viikolla lauletaan tän tyypisiä lauluja, niin sitten pystyy vähä tarttumaan niihin tai ainaki jos on jotain teemoja"</i>	Toive
	<i>"Kiva se on ollu tietää niitä lauluja, kun ymmärrys voi olla vähä haastavaa"</i>	Toive
Päiväkodin ulkopuolella vietetty aika	<i>"Kiva että ne keräsi kaikkien puhelinnumerot ketkä halusi ja jakoi ne kaikille, että saa sitten sopia tämmösiä (tapaamisia), niin se on kiva ... vähä semmonen pieni kannustus siihen"</i>	Toive
	<i>"Olis kauheen hienoa, kun on tommoinen yhteisö, että oli semmoista vapaa-ajankin ruotsinkielistä, missä vois ylläpitää sitä"</i>	Toive

Yhteistyöhön vaikutti enimmäkseen huoltajien omat uskomukset ja toiveet koskien kielikasvatusta ja varhaiskasvatuksen toimintaa. Osalla saattoi olla ennakkokäsityksiä kielellisistä käytänteistä, jotka ohjasivat heidän toimintaansa. Valtaosalla oli toiveita saada tietää tarkemmin päiväkodissa laulettavia lauluja ja käytyjä sanoja, sillä vieraskielisten sanojen ja laulujen tunnistaminen varhaisessa kielellisessä kehitysvaiheessa koettiin haastavaksi. Moni kaipasi myös ruotsinkielistä toimintaa tai mahdollisuuksia ruotsinkieliseen kieliympäristöön vapaa-ajalla.

## 8.2 Millaisia haasteita ja mahdollisuuksia huoltajat kohtaavat lapsen monikielisessä kasvuympäristössä?

Haastateltavista kaikki kokivat monikielisyyden hyödyllisenä. Useampi kielitaito nähtiin edesauttavan koulutus- ja työllistymismahdollisuuksissa. Haasteita ilmeni, miten varmistaa, että lapsi oppii riittävät kielelliset taidot, jotta taidot riittäisivät ruotsinkieliseen peruskouluun. Myös omassa kommunikoinnissa koettiin haasteita, sillä lähes kaikki huoltajat pyrkivät ruotsin kielen käyttöön henkilökunnan kanssa. Tämän lisäksi useampi huoltaja korosti kulttuurista merkitystä ja se katsottiin olevan eduksi. Huoltajien mielestään ruotsinkielisessä päiväkodissa kulttuuriarvo ja juhlapyhät nousevat vahvasti esille.

Taulukko 3. Haastattelun tulokset

Alaluokka	Vastausesimerkki	Yläluokka
Haasteita	<i>"Mitä ne (henkilökunta) mahtaa ajatella? kun mä saisin sanottua asian puolet nopeammin kun (puhuisin suomea), mutta pitäis vaan enemmän ruotsii yrittää"</i>	Uskomus
	<i>"Jos onkin oppimisvaikeuksia tai muuta, kun ei voi tietää millainen oppija meidän tulee olemaan, niin sitten mä en itse tiedä miten vähän sitä tietäis, että se on vielä vaikeampaa, kun se ei olekaan sitä äidinkieltä."</i>	Este
	<i>"Kun hän laulaa, mä mietin, että varmaan joku ruotsinkielinen laulu. Mä yritin googlailla, että onko jotain tällöisiä lastenlauluja"</i>	Este
Mahdollisuuksia	<i>"Kun tietää, että tässä on paljon hyötyjä. Kyllä mä koen semmoseksi rikkaudeksi, että on ollut kotonakin ihan hauskaa ruotsia sieltä kaivella"</i>	Hyöty
	<i>"Ajattelin että siitä on hänelle hyötyä pidemmälle tulevaisuuteen, kun hän menee opiskelemaan niin tietyllä tavalla hänellä enemmän ovia auki. Ja toisaalta sitten taas työelämän kannalta... tietyissä työtehtävissä kuitenkin vahvuus, kun me ollaan kaksikielinen maa."</i>	Hyöty
	<i>"Kaksi kieltä on avannut vaan ovia, antanut mahdollisuuksia elämälle niin siinä ei ole mitään negatiivista"</i>	Hyöty



Moni huoltaja koki omien kielellisten taitojen olevan esteenä monikielisessä ympäristössä. Puutteita ilmaistiin olevan omassa sanavarastossa ja puheessa mikä aiheutti ristiriitaisia tunteita kommunikoida ruotsin kielellä, sillä kieltä haluttiin harjoitella mutta samalla olla huomaavaisia henkilökunnan ajankäytössä. Oma kielellinen osaaminen vaikeutti myös huoltajia tunnistaa lasten laulamia lauluja. Monikielisyys nähtiin kaikkien haastateltavien osalta sisältävän vain hyödyllisiä vaikutuksia liittyen koulutus-, työllistymis- ja kielten oppimismahdollisuuksiin. Osa haastateltavista koki kielen mukana lapsen saavan enemmän kulttuurista näkemystä ja kokemuksia.

## 9 Johtopäätökset

Tämän kappaleen aiheena on vertailla tuloksien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia aikaisempaan tutkimustietoon. Tutkimuksen avulla selvitettiin millaisia uskomuksia, esteitä, toiveita sekä hyötyjä huoltajat kokivat monikielisessä kasvuympäristössä sekä yhteistyössä kielisaarekkeena toimivan varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa.

### 9.1 Uskomukset

Aikaisempien tutkimuksien mukaan huoltajien uskomukset monikielisessä kasvuympäristössä koostuivat oman roolin merkityksestä kouluttautuneiden ammattilaisten rinnalla sekä kulttuurieroista ja arvoista (Peleman ym., 2022). Tämän kaltaiset uskomuksia on löydetty, kun tutkimuksen kohteena on ollut maahanmuuttajataustaisia perheitä. Tällöin voisi olettaa, että kasvatukselliset erot ovat suuremmat. Tämän kaltaisiin uskomuksiin vaikuttaa myös millaisessa arvoasemassa varhaiskasvatusta ja sen henkilökuntaa pidetään. Tämän tutkimuksen mukaan uskomukset koostuivat enimmäkseen päiväkodin kielikäytänteistä. Suomessa varhaiskasvatusala ei kanna suurta arvostusta eikä näin ollen herätä epävarmoja tunteita huoltajissa. Tuloksissa ei ollut viitteitä, että yhteistyö henkilökunnan kanssa olisi estynyt huoltajien kokemasta kulttuurisesta tai arvomaailman eroista. Päin vastoin, kulttuurisia eroavaisuuksia tuotiin esille muutamissa vastauksissa, ja se koettiin myönteisenä osana varhaiskasvatusta. Huoltajat arvostivat, että perinteitä ylläpidettiin ja heistä tämä toteutui hyvin kyseisessä päiväkodissa. Päiväkodin ja perheiden välillä ei esiintynyt eroavaisuuksia liittyen kasvatukseen ja sen painotuksiin. Tulos yhteneväinen aikaisempien tutkimuksien mukaan, ettei Suomessa ruotsia puhuvien sekä suomea puhuvien välillä ole suurta sosiokulttuurista eroa (Paavola & Talib, 2010, 153–162). Kielisaareke käsitteen on toistaiseksi vielä tuore. Oletettavaa on, että moni huoltaja näkee päiväkodin ruotsinkielisenä ympäristönä, joka saattaa aiheuttaa jännitystä. Tieto siitä, että lapsen kasvusta ja kehityksestä saa keskustella omalla äidinkielellä toi helpotusta monelle, jota olisi syytä jatkossakin korostaa.

### 9.2 Esteet

Uskomuksilla oli myös yhteyksiä kielellisiin esteisiin. Yhteisen kielen puuttuminen henkilökunnan ja huoltajien välillä on ennestään todettu haittaavan yhteistyötä (Peleman, Van Der Wildt & Vandenbroeck, 2022). Haastatteluista ilmeni joidenkin huoltajien omaavan ennakkokäsityksiä kielikäytänteistä ja pohtivan, mitä kieltä päiväkodissa tulisi käyttää. Tästä

huolimatta kaikki kokivat kommunikoinnin vavattomaksi ja pitivät henkilökuntaa avuliaana ja helposti lähestyttävänä. Huoltajilla ei ollut huolta siitä, etteivätkö he tulisi ymmärretyksi tai ymmärtäisi, mitä heille puhutaan. Tämän viittaisi myös henkilökunnan osaamiseen käyttä joustavasti eri kieltä riippuen tilanteesta. Esteitä yhteiselle kielikasvatukselle loi myös joidenkin huoltajien niukka osaaminen varhaiskasvatuksessa käytetyssä kielessä. Lapsen harjoittellessa puhumisen taitoja voi vieraskielisten sanojen tunnistaminen olla haastavaa ja moni huoltaja toivokoin enemmän tietoa siitä, mitä sanoja ja lauluja päiväkodissa harjoitellaan. Tämä auttaisi heitä tukemaan toisen kielen oppimista myös kotona. Päiväkodissa tulisikin pohtia, tuodaanko tämä tieto huoltajille, ja mikäli se tuodaan, tavoittaako se perheet. Kielitietoisessa, erityisesti kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa, on syytä harkita millä keinoin kielistrategiaa tuetaan ja miten he osallistavat huoltajia.

### **9.3 Toiveet**

Haastatteluista ilmeni, että moni pyrki tukemaan lasten kielenkehitystä tarjoamalla hänelle ruotsinkielisiä kokemuksia myös päiväkodin ulkopuolella. Tämä on osoittautunut haasteelliseksi, sillä kielisaarekkeen toiminta perustuu siihen, että se tuo mahdollisuuden ruotsinkieliselle opetukselle suomenkielisessä kunnassa (Kuntaliitto, 2024). Tämän takia ruotsinkielinen kieliympäristö rajautuu usein päiväkotitai kouluympäristöön. Näin ollen vanhemmat joutuvat tietoisesti ponnistelemaan, mikäli he haluavat tukea toisen kielen oppimista myös vapaa-ajalla. Osa toivoikin keinoja olla yhteydessä kyseisen päiväkodin muihin perheisiin sekä mahdollisuuksia tavata heitä päiväkodin ulkopuolella.

Toiveissa korostui myös, jo aikaisemmin mainittu, halu tietää mitä arkisanastoa päiväkodissa harjoitellaan. Tämän voisi viitata myös tarpeeseen parantaa tiedonkulkua varhaiskasvatuksen ja perheen välillä, mikä oli havaittu heikoksi Alasuutarin ym. selvityksessä (2014). Moni huoltaja näki päiväkotiympäristön mahdollisuutena harjoitella omaa ruotsinkielentaitoa mikä osoittaa heidän omaa haluaan oppia kieltä. Vaikka he kokivat haasteita sanojen löytämisessä, pyrkivät he kehittämään osaamistaan. Tästä voisi päätellä, että tämän päiväkodin valinneilla huoltajilla on myönteinen asenne ja arvostus kohti molempia kansalliskieliä.

### **9.4 Hyödyt**

Monikielinen kasvatustavoite voi valikoitua huoltajien toiveesta ja tavoitteesta siirtää oma äidinkieli lapselleen (Palviainen, Vorobeva & Söörinen, 2023). Haastateltavien kesken vain yhden huoltajan äidinkieli oli ruotsi mutta jokaisella perheellä oli kokemuksia ruotsin kielestä.

Lapselle valittu kielikasvatus perustuikin joko huoltajien omaan kokemukseen ruotsinkielisestä koulusta, perheessä käytetystä kielestä tai elämän myöhempisiin ruotsin kielen kanssa. Kaikki olivat yhtä mieltä, että monikielinen kielikasvatus toisi paljon hyötyjä lapselle. Nämä liittyivät usein omakohtaisiin kokemuksiin joko kielellisistä hyödyistä tai kyseisestä kielisaarekekoulusta. Kuten aikaisemmassa tutkimuksessa, tämänkin tutkimuksen huoltajat kokivat kielivalinnan hyödyntävän lapsen koulutusmahdollisuuksia ja myöhemmin työllistymistä (Palviainen, Vorobeva & Sopenan, 2023).

## 10 Pohdinta

Tutkimuksen tavoite oli selvittää huoltajien näkemyksiä ja kokemuksia yhteistyöstä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa monikielisessä kasvatuksessa. Tutkimusaihe on tärkeä, sillä kielipolitiikka on merkittävä osa maamme historiaa ja kieli on olennainen osa kulttuuria ja identiteettiämme. Lisääntynyt maahanmuutto pakottaa tarkastelemaan kieliin liittyviä oikeuksia ja etsimään ratkaisuja, miten tukea perheitä monikielisessä kasvatuksessa. Varhaiskasvatuksella on tärkeä rooli edesauttaa perheitä tässä työssä mutta se voi myös toimia toisen kielen opettavana ympäristönä. Kasvatuskumppanuus on avainasemassa, kun lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen erityisesti silloin, kun kyseessä on vieras kieliympäristö lapselle tai vanhemmille. Tämä vaati henkilökunnalta sensitiivistä ja kielitietoista osaamista jotta yhteistyö perheen kanssa olisi sujuvaa ja että lapsi kokee ympäristön turvalliseksi. Vaikka tutkimuksen ulkopuolelle jäi monia muita vieraita kieliä ja kulttuureja, voi sen tuloksia hyödyntää parantaakseen yhteistyötä eri kielitaustaisten perheiden kanssa.

Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelemalla perheitä. Koska haastattelu katsotaan muodostuvan haastateltavien ja haastattelijan välisestä vuorovaikutuksesta ei siitä voida erottaa haastattelijan tekemiä omia tulkintoja. Tulkinnat perustuvat paljon käsitteiden määrittelemiseen, johon vaikuttaa tutkijan määritelmät, sekä haastateltavan että tutkijan arkikokemukset sekä muiden tutkijoiden ja haastateltavien tekemät määritelmät (Hirsijärvi & Hurme, 2022, 187–188). Tutkimusta varten on koottu laaja teoria tukemaan käsitteiden tulkintaa ja avaamaan lukijalle tutkimuskohteen kontekstia. Haastattelun olosuhteisiin vaikuttavat tekijä oli pyritty huomioimaan mahdollisimman hyvin suotuisalla paikalla ja ajankohdalla. Haastattelut äänitettiin tukemaan myöhempää analyysia ja litteroitiin mahdollisimman nopeasti, mikä parantaa aineiston laatua (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 185). Aineiston analyysi sekä tehdyt tulkinnat on raportoitu selkeästi ja johdonmukaisesti ja haastatteluista käytetyt otteet on esitetty kontekstissa ja alkuperäisessä muodossa.

Kieli on lapsen kehityksessä hyvin merkittävä ja moni vanhempi muistaakin lapsensa ensisanat. Kielenkehityksestä mielenkiintoisemman tekee, kun lapsi opettelee useampaa kieltä samanaikaisesti, sillä tämä kuvataan usein tapahtuvan lähes ”automaattisesti”. Aikuisten tehtävä onkin tukea lapsen kielenkehitystä, johon ei liity pelkästään kielellinen osaaminen, vaan myös kieliin liittyvät asenteet ja arvot. Huoltajien myönteinen asenne kohti kieltä välittyy myös lapselle, joka voi taas edesauttaa kielten oppimismotivaatiota. Tukea voi olla vaikea antaa, mikäli kyseessä on itselle vieras kieli mutta se ei estä omien arvojen näkyväksi

tuomista. Kielisaarekkeena toimivan varhaiskasvatuksen henkilökunnan onkin syytä olla tietoisia, miten perheitä voisi tukea ja miten varmistaa hyvä yhteistyö kodin ja varhaiskasvatuksen välillä. Tässä tutkimuksessa keskityttiin niihin perheisiin, jotka olivat jo valinneet monikielisen varhaiskasvatuksen. Mielenkiintoista olisi kuulla niitä perheitä, jotka ovat harkinneet kielisaarekettä mutta päätyneet suomenkieliseen varhaiskasvatukseen. Jatkotutkimusaiheetta voisi laajentaa kyselytutkimukseen kyseisen kunnan varhaiskasvatukseen osallistuvien perheiden kieli-ideologisiin ajatuksiin. Tämän tutkimuksen tulosten rinnalle olisi hyvä myös selvittää kyseisen varhaiskasvatuksen henkilökunnan ajatuksia, millaisia tukikäytänteitä heillä on ja millaisia resursseja nämä vaativat.

## Lähteet

- Ahonen, T., Aro, M., Aro, T., Lerkkanen, M.-K., Siiskonen, T., Meronen, A., & Bast, T. (2019). *Oppimisen vaikeudet* (1. painos.). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Alasuutari, M., Karila, K., Alila, K. & Eskelinen M. (2014) *Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistiota ja selvityksiä 13. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75257/tr13.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Alisaari, J., Heikkola, L. M., Commins, N., & Acquah, E. (2019). *Monolingual ideologies confronting multilingual realities. Finnish teachers' beliefs about linguistic diversity*. *Teaching and Teacher Education*, 80, 48–58. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.01.003>
- Armon-Lotem, S., de Jong, J. & Meir, N. (2015). *Assessing Multilingual Children: Disentangling Bilingualism from Language Impairment*. Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.21832/9781783093137>
- Björklund, S., & Pakarinen, S. (2023) Ruotsi toisena kansalliskielenä kielellisesti muuttuvassa Suomessa. In A. Pitkänen-Huhta, K. Mård-Miettinen, & T. Nikula (Eds.), *Kielikoulutus mukana muutoksessa*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys ry. AFinLA-teema, 16. <https://doi.org/10.30660/afinla.126920>
- Bronfenbrenner, U. (1996). *The ecology of human development experiments by nature and design*. Cambridge, Massachusetts; Harvard University Press
- Digi- ja Väestövirasto, <https://dvv.fi/omien-tietojen-tarkastus-palvelu/> viitattu, tammikuu 2024
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö* ([2. painos]). Helsinki: Gaudeamus
- Honko, M. & Mustonen, S. (2021). Kielet valintojen kohteena varhaiskasvatuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 12(1). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2021/kielet-valintojen-kohteena-varhaiskasvatuksessa>
- Kozulin, A., Gindis, B., Ageyev, V. S., Miller, S. M., Pea, R., Brown, J. S., & Heath, C. (2003). *Vygotsky's Educational Theory in Cultural Context* (1st ed., pp. xiii–xiii). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511840975>
- Kuntaliitto, <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/kielisaarekeopas> viitattu maaliskuu 2024
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361#L1P3>
- Loukusa, S., & Paavola, L. (2011). *Lapset kieltä käyttämässä: pragmaattisten taitojen kehitys ja sen häiriöt*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lust, B. C. (2006). *Child Language: Acquisition and Growth* (1st ed.). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511803413>
- Mustonen, S., Kronholm S., & Suni, M., (2023) Maahanmuuttotaustaisten kielenoppijoiden moninaiset kielet ja polut. In A. Pitkänen-Huhta, K. Mård-Miettinen, & T. Nikula (Eds.), *Kielikoulutus*

*mukana muutoksessa*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys ry. AFinLA-teema, 16.  
<https://doi.org/10.30660/afinla.126779>

Mård-Miettinen, K., Palviainen, Å., & Palojärvi, A. (2018). Dynamics in Interaction in Bilingual Team Teaching: Examples from a Finnish Preschool Classroom. In M. Schwartz (Ed.), *Preschool Bilingual Education: Agency in Interactions Between Children, Teachers, and Parents* (pp. 163–189). Springer International Publishing AG. Multilingual Education, 25. [https://doi.org/10.1007/978-3-319-77228-8\\_6](https://doi.org/10.1007/978-3-319-77228-8_6)

Niemitalo-Haapola, E., Haapala, S., Ukkola, S., & Dindar, K. (2020). *Lapsen kielenkehitys: vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Oikeusministeriö, <https://oikeusministerio.fi/kielilliset-oikeudet> viitattu tammikuu 2024

Paavola, H., & Talib, M.-T. (2010). *Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Palojärvi A., Mård-Miettinen K., Koivula M. & Rutanen N. (2021). Eksperttiopettajan kielikasvatuksen käyttöteoria monikielisten lasten varhaiskasvatuksessa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 10(3).

Palviainen, Å., Vorobeva, P., & Sopenan, P. (2023). Monikielinen perhe ja koulu. In A. Pitkänen-Huhta, K. Mård-Miettinen, & T. Nikula (Eds.), *Kielikoulutus mukana muutoksessa* Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys ry. AFinLA-teema, 16. <https://doi.org/10.30660/afinla.126746>

Pihlaja, P., Viitala, R., Paakkolanvaara, J., & Hiltunen, J. (2022). *Varhaiserityiskasvatus* (3., päivitetty painos.). Jyväskylä: PS-kustannus

Peleman, B., Van Der Wildt, A., & Vandenbroeck, M. (2022). Home language use with children, dialogue with multilingual parents and professional development in ECEC. *Early Childhood Research Quarterly*, 61, 70–80. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1016/j.ecresq.2022.05.007>

Pitkänen-Huhta, A., Mård-Miettinen, K., & Nikula, T. (Eds.). (2023). *Kielikoulutus mukana muutoksessa*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys ry. AFinLA-teema, 16.  
<https://journal.fi/afinla/issue/view/10748>

Pitkänen-Huhta, A., Mård-Miettinen, K., & Nikula, T., (2023) Muuttuva ja moninainen kielenoppiminen. In A. Pitkänen-Huhta, K. Mård-Miettinen, & T. Nikula (Eds.), *Kielikoulutus mukana muutoksessa*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys ry. AFinLA-teema, 16.  
<https://doi.org/10.30660/afinla.126906>

Sawyer, B. E., Manz, P. H., & Martin, K. A. (2017). Supporting preschool dual language learners: parents' and teachers' beliefs about language development and collaboration. *Early Child Development and Care*, 187(3–4), 707–726. <https://doi.org/10.1080/03004430.2016.1163548>

Silvén, M. (2002). *'Something from almost nothing': early interaction and language acquisition in Finnish children: cascading effects from first words to reading?* Turku: University of Turku.

Sopenan, P. (2018). Kielitietoisuus uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(3). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2018/kielitietoisuus-uudessa-varhaiskasvatussuunnitelmassa>



Tilastokeskus, väestörakenne 2022. [https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin\\_\\_vaerak/](https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vaerak/)  
viitattu helmikuu 2024

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.).  
Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540, 3 §: Varhaiskasvatuksen tavoitteet  
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540#L1P3>

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540, 8 §: Varhaiskasvatuksen kieli  
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540#L2P8>

Vygotski, L. S., Helkama, K., Koski-Jännes, A., & Lurija, A. R. (1982). *Ajattelu ja kieli*. Espoo:  
Weilin + Göös